

УДК 316.775

Шрамковська А.Г., Цимбалюк С.Я.

Університет державної фіскальної служби України

ФІНАНСОВІ ВАЖЕЛІ ТА СТИМУЛИ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В Україні з кожним днем з'являється все більша кількість проблем соціально-економічного розвитку через негативний стан навколишнього середовища, що стає наслідком неефективного менеджменту в системі екологічного управління. Більшість природокористувачів не зацікавлені у зменшенні техногенного впливу на навколишнє середовище, відповідно вони не використовують екологічно безпечні способи господарювання, не впроваджуються інноваційні технології орієнтовані на забезпечення екологічної безпеки, що призводить до погіршення стану та якості навколишнього середовища. Отже, не існує спеціальних фінансових важелів та стимулів, які здатні заохотити суб'єктів господарювання вести свою діяльність з найменшим шкідливим впливом на навколишнє середовище.

Фінансове забезпечення раціонального природокористування та охорони природних ресурсів висвітлені у наукових дослідженнях О.О. Веклич [2], М. Яхєєва, Б.В. Буркинського [1] та ін.

Метою даної роботи є дослідження фінансових стимулів та важелів регулювання природоохоронної діяльності.

На базі чинного в Україні природоохоронного, податкового і бюджетного законодавства сформовано фінансово-економічний механізм, який містить як запровадження зборів за використання природних ресурсів, надання пільг при оподаткуванні, так і систему фінансового забезпечення природоохоронних заходів.

Базовими елементами економічного регулювання природокористування і природоохоронної діяльності є збори/платежі за спеціальне використання природних ресурсів (мінеральних, водних, земельних, лісових, біологічних), екологічні податки за викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря, за скиди у водні об'єкти та складування твердих відходів, штрафні санкції за порушення екологічного законодавства. З одного боку, вони виявляються інструментами мотивації природокористувачів до екологоконструктивної діяльності, з другого – є джерелами надходження коштів для забезпечення природоохоронної діяльності. [2, с. 28].

Одним з фінансових важелів природоохоронної діяльності є екологічне страхування. О.М. Віленчук, з яким ми погоджуємося, визначає його як «процес

страхування фінансової відповідальності, який передбачає перекладання відповідальності за непередбачувану екологічну шкоду на страхові компанії» [3, с. 53], а Р.Т. Давидова – як «відносини із захисту майнової відповідальності страхувальника за спричинену шкоду третім особам в різних видах страхового відшкодування, а також відповідальність за ризик, пов'язаний з природно-ресурсним і природоохоронним правом» [4, с. 109].

На наш погляд, екологічне страхування гарантує права фізичних осіб, які понесли збитки, у отриманні відшкодування шкоди, спричиненої їх здоров'ю та майну, також воно здатне попереджати банкрутство підприємства у випадку широкомасштабної аварії. Сприяє попередженню виникненню аварій, сприяє підвищенню рівня безпеки об'єктів, які є потенційно небезпечні за рахунок впровадження диференційованих розмірів страхових платежів, і впровадженню «зелених» технологій. Екологічне страхування використовується як інструмент забезпечення та відновлення якості навколишнього середовища.

Субсидії та кредити також виступають важливим фінансовим важелем природоохоронній діяльності. Так субсидія, яка надається державною місцевою структурою може бути використана на будівництво очисних споруд, а також для переробки промислових відходів. Отримана субсидія заохочує подальше фінансування і таким чином збільшує витрати на заходи спрямовані на охорону навколишнього середовища. Деякі субсидії мають інноваційний характер, тобто вони покривають витрати на розробку нових технологій спрямованих на захист НПС [1].

Недостатня дієвість існуючого механізму фінансування природоохоронних заходів пояснюються: недосконалістю нормативно-правової бази щодо державної підтримки природоохоронної діяльності; низьким рівнем бюджетної дисципліни у сфері охорони НПС; розбалансованістю дохідної та видаткової частин системи фінансування природоохоронних заходів; відсутністю реальної вартості екологічних збитків для суспільства; нестабільністю податкової системи; нестабільністю організаційного механізму екологічного регулювання; низькою ефективністю використання вкрай обмежених коштів на природоохоронні заходи

Отже, у сучасних умовах загострення екологічних і економічних проблем, фінансові важелі і стимули природоохоронної діяльності потребують суттєвого розвитку, удосконалення та контролю з боку держави.

Перелік використаних джерел:

1. . Буркинський Б.В. Екологічно чисте виробництво: Наукові засади впровадження та розвитку / Б. В. Буркинський // Вісник НАН України. – № 5. – 2006. – С. 11 – 17.
2. Веклич О.О. Сучасні тенденції фінансового забезпечення

природоохоронної діяльності в Україні / О.О. Веклич // Фінанси України. – № 11. – 2009. – С. 26 – 32.

3. Віленчук О.М. Концептуальні засади розвитку екологічного страхування в лісовому господарстві / О.М. Віленчук // Фінанси України. – 2007. – №5. – С. 105 – 113.

4. Давыдова Р.Т. Экологическое страхование – часть экономического механизма природопользования / Р.Т. Давыдова // Страхование дело. – 2002. – №3. – С. 49 – 57.

Редакційна колегія:

Авраменко Н.Л. – завідувач кафедри техногенно-екологічної безпеки, кандидат технічних наук, доцент;

Желібо Є.П. – доктор хімічних наук, професор, професор кафедри техногенно-екологічної безпеки;

Сагайдак І.С. – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри техногенно-екологічної безпеки;

Чорна Т.М. – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри техногенно-екологічної безпеки.

Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів «Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку», м. Ірпінь, 7 – 15 листопада 2016 р. – Ірпінь: УДФСУ, 2016. – 315 с.

У матеріалах VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції розглядаються актуальні теоретичні, методологічні та практичні проблеми техногенно-екологічної безпеки України в сучасний період та в перспективі.

Значна увага приділена: сучасним видам науково-практичної діяльності людини в галузі охорони НПС; економіко-правовим засадам раціонального використання природних ресурсів; інноваційному розвитку України в умовах євроінтеграції; формуванню екологічного світогляду, культури безпеки та здоров'я населення.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів.

Сніцар О.Ю., Мілімко Л.В.

Університет державної фіскальної служби України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, ЯК ОДНІЄЇ З ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	77
---	-----------

Ткаліч В.В., Обривкіна О.М.

Університет державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОДУКЦІЇ / ПОСЛУГ	80
--	-----------

Хрущ О.С.

Університет державної фіскальної служби України

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА І ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	83
--	-----------

Цимбалюк С.Я.

Університет державної фіскальної служби України

ЕКОЛОГІЧНІ ПОКАЗНИКИ ЯК СКЛADOVA ІНДЕКСУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	90
--	-----------

Швець А.Л., Авраменко Н.Л.

Університет державної фіскальної служби України

ОСНОВНІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	93
---	-----------

Шевчук Ю.В., Гришко Н.Є.

Кременчуцький національний університет імені Михайла

Остроградського

ПІДХІД ДО ОПТИМІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВИТРАТ	97
---	-----------

Шрамковська А.Г., Цимбалюк С.Я.

Університет державної фіскальної служби України

ФІНАНСОВІ ВАЖЕЛІ ТА СТИМУЛИ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	100
--	------------